

Μνήμη Κυθρέας

Γεώργιος Κοκής

Στις 9 του Οκτώβρη 1996, ημέρα Τετάρτη στις 7μ.μ. έγινε στην αίθουσα «Πέρασμα» της Πύλης Αμμοχώστου εκδήλωση με θέμα «Μνήμη Κυθρέας», που περιλάμβανε τη Διδυμοποίηση των Δήμων Αιγάλεω και Κυθρέας, καθώς επίσης απότιση τιμής στους προύπηρετήσαντες δημάρχους Κυθρέας, μέχρι το 1974, με επίκεντρο τον επιζώντα κ. Σάββα Χριστίδη.

Μετά την τελετή διδυμοποίησης, κατά την οποία μίλησε ο δήμαρχος Κυθρέας κ. Κώστας Φραγκούδης και ο δήμαρχος Αιγάλεω κ. Γιάννης Μυστακόπουλος, ο δημοτικός σύμβουλος κ. Γεώργιος Κοκής είπε τα πιο κάτω στην παρουσία του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου κ. κ. Χρυσοστόμου του Προέδρου της Βουλής κ. Σπύρου Κυπριανού, πολλών προσκεκλημένων και ιπλήτους Κυθρεωτών.

Όταν μου προτάθηκε να μιλήσω στη σημερινή γιορταστική εκδήλωση τόσο προς τιμήν του επιζώντος Δημάρχου Κυθρέας κ. Σάββα Χριστίδη, όσο και προς εκδήλωση απείρων ευχαριστιών και ευλαβούς μνείας εις μνήμην των τελευτησάντων Δημάρχων Κυθρέας, δηλαδή του Νικολάου Καττάμη, Κυριάκου Λεμονοφίδη, Χρίστου Καττάμη, Αντώνη Ατταλίδη, Ευέλθοντος Ιακωβίδη, Στυλιανού Αθανασιάδη και Γεωργίου Κυριακού από τον νυν Δήμαρχο Κυθρέας κ. Κώστα Φραγκούδη και το Δημοτικό Συμβούλιο Κυθρέας, άφατη ήταν η χαρά μου και έκδηλη η αγαλλίαση που ένοιωσα για την τιμητική πρόταση που μου γινόταν.

Πολύ λίγο όμως κράτησαν τα χαροποιά τούτα συναισθήματα, γιατί έγκαιρα συνειδητοποίησα το εγχείρημα που ανα-

λάμβανα, το μέγεθος του θέματος που καταπιανόμουν και το πως θα το έφερα εις πέρας. Συναισθανόμενος δε την αδυναμία μου να το πραγματευθώ όπως θα ήθελα και όπως επιβαλλόταν, ένοιωσα πραγματικό δέος. Εκείνο το δέος που νοιώθει κανείς όταν βρεθεί σε θεόρατο βράχο μπροστά, βρίσκεται στη ρίζα του κάτω και κοιτά ψηλά τον ουρανό.

Κάτι τέτοιο ένοιωσα σαν έφηβος όταν έτυχε να διασχίζω την οροσειρά του Πενταδάκτυλου βουνού, για να βρεθώ στην αθέατη βόρεια ακτή του νησιού μας και περνούσα κάτω από την πιο ψηλή κορφή του καστανόγκριζου βουνού. Κοιτάζοντας ψηλά καμάρωσα το περήφανο πέταγμα Ξευγαριού γυπαστών, που ζύγιαζαν τα φτερά τους ενώ κοιτούσαν ερευνητικά να βρουν κάτι να φαν ή να το μεταφέρουν στη φωλιά τους, όπου κούρνιαζαν τα μικρά τους. Απορροφημένος σε σκέψεις ένοιωθα να μου περνά ο φόβος, μπρος το μεγαλείο εκείνο της άγριας φύσης. Έτσι και τώρα. Η σκέψη πως το θέμα είναι προσφιλές σ' όλους που με παρακολουθούν και το γεγονός ότι τα λεγόμενα μου θα γεννήσουν στον καθένα ανάλογες και παράλληλες εικόνες σ' όσους ευτύχησαν από τη μοίρα να ζήσουν εκεί στο αλησμόνητο χωριό, την πολυπόθητη μας κωμόπολη την ευλογημένη από το Θεό και αγαπημένη από τους ανθρώπους Κυθρέα, που είναι στ' αλήθεια διαμαντόπετρα στην Κύπρο το δαχτυλίδι, σμαράγδι ζηλευτό στου νησιού μας το ταλαίπωρο κορμί. Για όσους δεν είχαν το προνόμιο της τύχης να ζήσουν

εκεί η απλά να την επισκεφθούν, σαν νεώτεροι που είναι, ας πάρουν με τη φαντασία τους τα πιο ωραία χρώματα, ας τα δουλέψουν απλόχερα σε νοητό κανναβάτσο και με το μαγικό πινέλο που στο χέρι τους θα βάλει η νεράιδα του Κεφαλόβρυσου, ας πλάσουν γοητευτικό πίνακα και θα'χουν μπροστά τους την Κυθρέα. Να την εκεί.

Στου Πενταδάκτυλου βουνού την πράσινη πλαγιά, π' ολόδροσο απ' τα σπλάχνα του νερό αναπηδά και σπάταλα πάνω στη γη απλώνεται παντού, στ' άγονο χώμα η ζωή να δώσει του Θεού, αρχοντικό απλώνεται τ'ολόδροσο χωριό, κτίσμα του Χύτρου βασιλιά απ' τον παλιό καιρό κι έγινε σ' όλους ξακουστή, κωμώπολη τρανή. Κυθρέα η ανθοστόλιστη, σ' όλα ξεχωριστή, που'χε τον Κεφαλόβρυσο, μ' αστείρευτη πηγή, που όλους τους ξεδιψαγε, τους χάριζε ζωή, στα δένδρα χρώμα πράσινο, σ' ανθρώπους την καρδιά την όρεξη στα ζωντανά και στα πουλιά λαλιά για να υμνούνε όλοι τους με το δικό τους τρόπο, τον πάνσοφο Δημιουργό για τον ευλογημένο τόπο.

Αλλοίμονο όμως. Εδώ και 22 χρόνια, οι άνθρωποι που νοιάζονταν για τον τόπο τους, γιατί τον πονούσαν, αποδιώχτηκαν. Τη θέση τους πήραν άλλοι που δεν τους σήκωσε ο τόπος. Έτσι μια δεκαετία ήταν αρκετή για ν' α ποξερανθεί ο Κεφαλόβρυσος, να στερέψει η πηγή, το πράσινο να μαραθεί, πουλιά και ζωντανά να χάσουν τη λαλιά. Η λύπη για το άδικο αν τρώει την καρδιά, έχει την ελπίδα μόνιμη συντροφιά. Αυτή φώλιασε μέσα μας, αχτίδα φωτεινή, και είναι στη ζωή μας μόνη παρηγοριά.

Να μιλήσω λοιπόν για την Κυθρέα. Από πού όμως ν' αρχίσω και πού να τελειώσω. Τί να πώ, και τι νά παραλείψω.

Ας κάμω αρχή από την ευλογημένη γη.

Ευλογημένη γιατί είχε το γονιμοποιό νερό, που την έκανε να γεννά ολόχρονα λογής-λογής καρπούς. Αυτό όμως από μόνο του δεν ήταν αρκετό. Χρειαζόταν απαραίτητα τον ανθρώπινο μόχθο και αυτόν αφειδώλευτα τον πρόσφεραν οι κάτοικοι της. Αλήθεια λέω.

Εβλεπες συχνά πυκνά τον επιστήμονα, το δάσκαλο, τον καθηγητή και τον τεχνίτη, να παραστέκεται στο γνήσιο γεωργό, που είχε μοναδική του έγνοια και φροντίδα τη γη, μέχρι που να την κάμει να καρπίσει για να θρέψει την πολυμελή συνήθως οικογένειά του, ν' αφήνει τα σύνεργά του και να παίρνει στα χέρια του το φυτάρι ή τη τσάπα, το στεκούρι ή το ψαλίδι και να πηγαίνει στον ελαιώνα, το λεμονόκηπο, το περιβόλι ή το χωράφι, για να ποτίσει, να σκαλίσει, να κλαδέψει. Γιατί τα δένδρα χωρίς φροντίδα δεν αποδίδουν.

Η γη χωρίς ιδρώτα δεν καρπίζει και τούτο όχι γιατί απλά ήθελαν ν' αυξήσουν τα εισοδήματά τους, αλλά γιατί αγαπούσαν τη γη τους, από μεράκι κι ευγενική άμιλλα και γιατί χαιρόντουσαν να βλέπουν τη γη τους να γεννοβολά όσο γίνεται περισσότερους καρπούς. Κι έκαμαν την Κυθρέα λαχανόκηπο της Λευκωσίας, της Χώρας.

Θυμούμαι. Πόση δροσιά είχε το καλοκαίρι, πόσο όμορφο κι' ευχάριστο ήταν να περπατάς πλάι στον ποταμό ή το απλό αυλάκι, στην όχθη τους απάνω και να μη σε πιάνει ο ήλιος, γιατί σε προστάτευαν των αμέτρητων δένδρων τα χλωρά κλαδιά, που καταπράσινη ομπρέλα εμπόδιζαν τις καυτερές ακτίνες του ήλιου να σ' αγγίξουν. Ακόμη και την άκαρπη γη, τη σκληρή πέτρα του βουνού, βρήκαν τρόπο να τη μεταμορφώσουν με σκληρή δουλειά

και κατάλληλη επεξεργασία σε ασβέστη, το απαραίτητα στεροποιητικό υλικό για τις οικοδομές, περιζήτητο σ' όλη την Κύπρο. Κι' έβλεπες παλιά μέχρι και το 1940 караβάνια από βαρυφορτωμένες καμήλες κι' αμάξια να μεταφέρουν ασβέστη από τα καμίνια και αλεύρι από τους τριανταδυό αλευρόμυλους, σ' όλες τις άκρες του νησιού μας, μέχρι που τα αυτοκίνητα εκτόπισαν τα βραδυκίνητα τούτα μεταφορικά μέσα. Κι αντί το ανάλαφρο πάτημα των ζώων, άκουες τότε το αγκομαχητό και το μούγκρισμα των υπέρβαρων φορτηγών αυτοκινήτων καθώς διέσχιζαν μέρα και νύχτα τον κύριο δρόμο του χωριού, τον παράλληλο με την κοίτη του ποταμού.

Να πω για τις αρετές που διέκριναν τους Κυθρεώτες. Αναφέρω, όσον αφορά το βαθύ θρησκευτικό αίσθημα, που διέκρινε άντρες και γυναίκες, το γεγονός ότι σε πληθυσμό τριών χιλιάδων κατοίκων λειτούργουσαν έξη ενοριακοί ναοί κάθε Κυριακή και γιορτή, με το δικό του παπά ο καθένας, τους ψάλτες και τους επιτρόπους του. Και δεν είναι τυχαίο το γεγονός της λατρείας του τοπικού Αγίου Δημητρίου, που ήταν δεσπότης και φύλακας άγγελος του ποιμνίου του.

Να πω για το φιλοπρόοδο των κατοίκων της. Αυτό που χαρακτήριζε άντρες και γυναίκες. Τούτο είναι αρκετό. Όταν σ' όλη την Κύπρο σπάνιζαν οι γιατροί και μεγάλες κωμοπόλεις ούτε ένα δεν είχαν, όταν μετριούνταν στα δάκτυλα κι αυτοί που ήσαν στις πόλεις, η Κυθρέα είχε τρεις παθολόγους.

Όταν οι επιθεωρητές δημοτικής εκπαίδευσης ήταν σε μονοψήφιο αριθμό, δυο ήσαν Κυθρεώτες. Όταν δικαστές ήσαν κατά το πλείστον Άγγλοι, δυο από τους Κύπριους ήταν Κυθρεώτες. Και η

παράδοση συνεχίζεται σήμερα. Αμέτρητοι είναι οι Κυθρεώτες επιστήμονες, εκπαιδευτικοί, τεχνίτες, επιχειρηματίες που διαπρέπουν στον τομέα τους και κατέχουν τιμητικά αξιώματα στην κοινωνία.

Να πω για την τήρηση των ηθών και εθίμων. Τούτο το επιβεβαιώνει η καθημερινή ζωή, γιατί αποτελούσε βίωμα του κάθε Κυθρεώτη.

Να πω για την πιστή προσήλωση στα εθνικά ιδεώδη. Το επιβεβαιώνει η εθελοντική στράτευση νέων που υπηρετούσαν στους Βαλκανικούς πολέμους, τον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο, στη Μικρασιατική Καταστροφή, στο Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο στον Αγγλικό στρατό και το Κυπριακό Σύνταγμα, αλλά με το ομηρικό σύνθημα. Εις οινώνος άριστος, αμύνεσθαι περί πάτρης, με επιστέγασμα, όταν η πατρίδα εξακολουθούσε να στενάζει στον αποικιακό ζυγό, τη συμμετοχή στον ένοπλο της Ε.Ο.Κ.Α απελευθερωτικό αγώνα.

Για την γενική ανάπτυξη και την όλη πρόοδο της Κυθρέας σε σημαντικό βαθμό συνέβαλαν ασφαλώς και οι Δήμαρχοί της, συμπαραστατούμενοι από τα Δημοτικά τους Συμβούλια, μια και ήσαν οι εκλεκτοί του λαού, νοιάζονταν για τον τόπο τους και μοχθούσαν για την προκοπή και τη συνεχή ανέλιξη του. Ο μόνος επιζών είναι ο έντιμος κ. Σάββας Χριστίδης τον οποίο τιμούμε σήμερα και στο πρόσωπο του όλους τους προκατόχους του και τον οποίο αδρά σας παρουσιάζω.

Ο κ. Σάββας Χριστίδης είναι το πέμπτο από τα 6 παιδιά του Παύλου και της Μαρίτσας, που είδε για πρώτη φορά το φως του ήλιου το 1917. Μετά το Δημοτικό Σχολείο φοίτησε στο Παγκύπριο Γυμνάσιο, αφού πρώτευσε στις εισαγωγικές εξετάσεις. Για ένα χρόνο πήγε στην Αγγλική Σχολή κι' αργότερα φοίτησε στο Πί-

τμανς Κόλλεϊτζ όπου παρακολούθησε Εμπορικά και Λογιστική. Ενώ βρισκόταν στην Αγγλία έγινε μέλος της Επιτροπής Κυπριακής Αδελφότητας Λονδίνου. Εκεί τον βρίσκει ο πόλεμος. Κατατάσσεται στον Αγγλικό στρατό, στο πυροβολικό, με πρόθεση να κατεβή στην Ελλάδα. Τον πρόλαβε όμως η Κατοχή κι έτσι έρχεται στην Κύπρο, όπου υπηρέτησε στα Πολεμικά και το Βαρύσι, στην επάκτια πυροβολαρχία, που σκοπό είχε την προστασία του λιμανιού.

Χαρακτηριστικό τότε του Αγγλικού στρατού ήταν η αυστηρή πειθαρχία, οι εξαντλητικές ασκήσεις, η εξουθενωτική υπηρεσία. Σε συνομιλία που είχα με τον κ. Σάββα Χριστίδη, γελώντας θυμήθηκε ένα απλό γεγονός, το γυάλισμα των παπουτσιών. Έπρεπε να ήταν τέλειο.

Γι' αυτό γινόταν υπό την επίβλεψη του εκπαιδευτή και κρατούσε 1/2 ώρα για το κάθε άρβυλο, μέχρι που ν' αστράφτει από το γυάλισμα.

Μετά τον πόλεμο 1947 συνεταιρίσθη στον αλευρόμυλο των αδελφών Χριστίδη και το 1954 τέλεσε τους γάμους του με τη Χρύστα Στέλιου Αθανασιάδη και απέκτησε πέντε παιδιά.

Πρώτη του προσφορά υπηρεσίας στα κοινά ήταν σαν επίτροπος στην εκκλησία Αγίας Άννας στη Συρκανιά με πρόεδρο τον Σάββα Καλογήρου. Τότε έγινε ανακαίνιση του ναού και φιλοτεχνήθηκε το τέμπλο του, από το Κυθρεώτη ξυλογλύπτη Κώστα Ταλιαδώρου.

Αργότερα μετείχε στην επιτροπή για ίδρυση ανωτέρας Σχολής στην Κυθρέα, που πράγματι λειτούργησε για ένα χρόνο μόνο, το 1950, υπό τη διεύθυνση συνταξιούχου δασκάλου, γιατί δεν έτυχε της απαραίτητης υποστήριξης και ανα-

γνώρισης από το Γραφείο Παιδείας, που ήθελε λειτουργία Τεχνικής ή Γεωργικής Σχολής, επί πλέον δεχόταν τα πυρά και την έντονη και πεισματική αντίδραση του τότε Γυμνασιάρχη και αργότερα Υπουργού Παιδείας Κωνστ. Σπυριδάκη για τη λειτουργία καλασσικού τύπου Γυμνασίου στην Κυθρέα, επειδή δεν ήθελε με κανένα λόγο να χάσει τους μαθητές αυτούς, τόσο για την επίδοση τους στα μαθήματα όσο και το ήθος τους, αλλά και για την υλική υποστήριξη που παρείχαν στην Σχολή.

Σαν πρόεδρος του συνδέσμου λεμονοπαραγωγών, φρόντισε εκτός από την προώθηση των συμφερόντων των λεμονοπαραγωγών και για την ίδρυση του αρδευτικού Συνδέσμου.

Το 1958 συμπληρώθηκαν οι εργασίες για λειτουργία σύγχρονου κυλινδρόμυλου στην αλευροποίηση του σιταριού και η δύναμη του νερού του Κεφαλόβρυσου δεν ήταν αρκετή για να του δώσει την απαραίτητη για την κίνηση ενέργεια. Χρειαζόταν ηλεκτρική ενέργεια. Έτσι ηλεκτροδοτήθηκε ο αλευρόμυλος από την ΑΗΚ και επί δημαρχίας του Γεώργιου Κυριακού με σύντονες και παράλληλες ενέργειες προς την Αρχή, επεκτάθηκε η ηλεκτροδότηση σ' όλη την κωμόπολη.

Μετά την ανεξαρτησία το 1963 αναλαμβάνει πρόεδρος της Σχολικής Εφορείας μέχρι την εισβολή. Τότε επεκτάθηκε το σχολικό κτίριο Αγ. Ανδρονίκου, κατασκευάστηκε γήπεδο αθλοπαιδιών και στη συνέχεια ιδρύθηκε το Γυμνάσιο Κυθρέας, σε γη που αγοράστηκε από την Ιερή Αρχιεπισκοπή στη Θεοτόκου.

Το 1964 διορίζεται στη θέση του πρώτου πολίτη Κυθρέας από το Υπ. Συμβούλιο, γιατί στο μεταξύ εγκαταλείφθη-

καν οι εκλογές Δημάρχων για πολιτικούς λόγους. Οι τελευταίες Δημοτικές εκλογές έγιναν το 1953 κατά τις οποίες εξελέγη Δήμαρχος Κυθρέας ο Ξυλογλύπτης, ιατρός, Γεώργιος Κυριακού και όταν η θητεία του, όπως και όλων των άλλων Δημάρχων ανά την Κύπρο έληξε το 1957, ανανεωνόταν κατ' έτος μέχρι το 1963, οπότε ατόνησε ο θεσμός τούτος και οι Δήμαρχοι διορίζονταν από το Υπ. Συμβούλιο.

Από τότε κατείχε την έδρα του Δημάρχου ο κ. Σάββας Χριστίδης με συμβούλους τους: Παντελή Φραγκούδη, Μιχαήλ Κορέλλη, Σάββα Χρυσοστόμου, Παύλο Παυλίδη και Χριστοφή Μακρή μέχρι την εισβολή και τον εκτοπισμό και στη συνέχεια μέχρι το 1992, οπότε ανατίθετο ο τιμητικός πλέον τίτλος εναλλάξ στους Δημοτικούς Συμβούλους που υποδείχθηκαν από τα κοινοβουλευτικά κόμματα και ήταν οι:

Σάββας Χριστίδης - ΔΗΣΥ,

Κυριάκος Χαραλάμπους - ΔΗΣΥ

Χρίστος Λογγίνος - ΔΗΚΟ

Αντώνης Κυριάκου - Κακαρής - ΑΚΕΛ

Ντίνος Φραγκούδης - ΕΔΕΚ,

οι οποίοι ανάλαβαν ανά δίμηνο τα αξιώματα του Προέδρου και Αντιπροέδρου εναλλάξ, μέχρις ότου ανάλαβε καθήκοντα το παρόν Δημοτικό Συμβούλιο.

Η οικονομική κατάσταση του Δήμου Κυθρέας το 1964 κάθε άλλο παρά ανθηρή ήταν. Για να εξασφαλιστούν νέα δάνεια, έπρεπε να καταβληθούν καθυστερημένες δόσεις προηγούμενων δανείων - κάπου 5 τον αριθμόν, που έγιναν κυρίως για την ασφαλτόστρωση των δρόμων από το προηγούμενο Δημοτικό Συμβούλιο. Στην ίδια μοίρα με το Δήμο Κυθρέας βρι-

σκόντουσαν όλοι οι αγροτικοί Δήμοι και τούτο οφειλόταν στην άρνηση των κατοίκων για την καταβολή των οφειλομένων προς το Δημαρχείο φόρων, σαν πράξη αντίδρασης προς την αποικιακή Κυβέρνηση και έτσι οι τοπικές αρχές έχασαν τους μόνους οικονομικούς πόρους που είχαν κι αυτοί ήσαν η άμεση φορολογία. Για να ξεπεραστεί η δυσκολία τούτη καταβλήθηκαν σύντομες προσπάθειες και κοινά διαβήματα προς την Κυβέρνηση με αποτέλεσμα να επιτευχθεί συμφωνία για παράταση της πίστωσης έτσι που να παραχωρηθούν νέα δάνεια για επί πλέον έργα.

Το πρώτο δάνειο της θητείας Χριστίδη διατέθηκε για την επισκευή των φθαρμένων ασφαλτόδρομων και ακολούθως για την υδατοπρομήθεια, μια και ορίμασε ο καιρός για την κατ' οίκον διανομή του νερού, με τέτοιο τρόπο μάλιστα ώστε να επαρκεί για πληθυσμό πέραν των δέκα χιλιάδων κατοίκων.

Τούτη τη στιγμή δεν πρόκειται να κάμω απολογισμό των έργων και πεπραγμένων του Δημοτικού Συμβουλίου του κ. Σάββα Χριστίδη, αλλά πιστεύω πως επιβάλλεται η επιγραμματική τουλάχιστον αναφορά στα εκπιτελεσθέντα έργα όσα βέβαια θυμούμαστε, μια και τα ζήσαμε, και ήταν χαρά κι ευχαρίστησή μας που ζούσαμε στον ευλογημένο της Κυθρέας τόπο και με το δικό μας τρόπο μετείχαμε στην προκοπή και την πρόοδό του. Έτσι αναφέρω:

Δημοτικό Σφαγείο. Τούτο έγινε κατόπιν μελέτης του αρχιτέκτονα Κων. Λέβα, στο μέσον της απόστασης από το βορειότερο άκρο, του Κεφαλοβρύσου μέχρι το νοτιότερο, τη Χρυσίδα, για να εξυπηρετείται όλη η Κυθρέα, αφού επισημάνθηκαν παραλείψεις και ατέλειες που

υπήρχαν σε άλλα σφαγεία, όπως της Αγγλάντζιας, του Δαλιού και Αγ. Δομετίου, με στόχο την προστασία της υγείας των κατοίκων.

Δημοτική Βιβλιοθήκη, λειτουργούσε στο ισόγειο του Δημαρχείου τόσο σαν δανειστική όσο και σαν αναγνωστήριο με μόνιμο βιβλιοθηκάριο.

Κοινοτικό Νηπιαγωγείο. Λειτουργούσε στην Αγία Μαρίνα υπό την αιγίδα του Υπ. Παιδείας.

Ταχυδρομείο: Για την καλύτερη εξυπηρέτηση των κατοίκων προσφέρθηκε από το Δημαρχείο σχετικό οίκημα για στέγαση της ταχυδρομικής υπηρεσίας, με υπάλληλο που πλήρωνε η Κυβέρνηση.

Τηλέφωνα: Επεκτάθηκε η τηλεφωνική υπηρεσία με αύξηση των διαθέσιμων τηλεφωνικών γραμμών.

Δενδροφύτευση: Με έξοδα και πρωτοβουλία του Δήμου έγινε εκ νέου δενδροφύτευση των γύρω του Κεφαλοβρύσου λόφων. Για την ανάπτυξη της τουριστικής κίνησης συμπληρώθηκαν τα σχέδια για τη δημιουργία σύγχρονου κέντρου στον Κεφαλόβρυσο με καταβολή από το Δήμο των 2/3 των εξόδων ενώ το υπόλοιπο 1/3 θα κατάβαλλαν οι επιτροπές των εκκλησιών της Αγίας Άννας της Συρκανιάς και της Παναγίας της Χαρδαικίτισσας με ανάλογα συμφέροντα από τη διαχείρισή του. Έργο που έμεινε απραγματοποίητο, με την τουρκική εισβολή και τον εκτοπισμό, που επακολούθησε.

Πλήμμυρες: Στις 3/12/68 από κακή κατασκευή του δρόμου βόρεια της Κυθρέας προς την Χαλεύκα, πλημμύρισε ολόκληρη η Κυθρέα, σαν από κατάρρευση υδατοφράκτη. Με ενέργειες του Δήμου ανακουφίστηκαν οι παθόντες και διορθώ-

θηκαν τα κακώς έχοντα στην κατασκευή του δρόμου.

Υγεία: για εξυπηρέτηση των κατοίκων και εξασφάλιση σταθερής υγείας Κυβερνητικός ιατρός επισκεπτόταν την κωμόπολή μας στο ιατρείο που βρισκόταν, σε κεντρικό μέρος. Αναφέρω εδώ τη λειτουργία παραρτήματος του Ερυθρού Σταυρού στην κωμόπολη, τη στιγμή που η πόλη της Μόρφου δεν είχε ακόμη και αντιπρόσωπος της Κυθρέας μετείχε στην Επαρχιακή Επιτροπή Λευκωσίας.

Η λειτουργία του Ερυθρού Σταυρού συνέβαλε στην επιτυχή αντιμετώπιση των δυσκολιών που παρουσιάστηκαν κατά την εισβολή και πραγματικά επιτέλεσε ζηλευτό έργο κατά την περίοδο που η Κυθρέα γέμισε κυριολεκτικά με Κερυνιώτες εκτοπισμένους.

Η καρδιά γεμίζει συγκίνηση και τα μάτια δάκρυα σαν θυμούμαστε τις μέρες εκείνες που τόσο θερμά αγκαλιάσαμε τους προσφυγοποιηθέντες από τα βορειότερα μας μέρη αδελφούς μας. Ποιός μπορούσε τις μέρες εκείνες να φανταστεί τί μας επεφύλασσε η δόλια μας μοίρα κι ότι σε λίγες μέρες θα βρισκόμασταν κι εμείς στη δική τους τραγική θέση.

Άραγε υποσυνείδητα να το ξέραμε και τόσο θερμά τους συμπαρασταθήκαμε: Δεν το πιστεύω. Απλά ήταν η αυθόρμητη κι ανθρώπινη συμπαράσταση προς τον πάσχοντα, αδιάφορο αν στη γενίκευση του πόνου και της καταστροφής, σε κάποιο βαθμό ατόνησε τούτο και ξεθώριασαν, οι τόσο γνήσιες τούτες φυλετικές αρετές.

Δρόμος Λευκωσίας - Κερύνειας. Κατόπιν από επίπονες, εντατικές και πολύμηνες προσπάθειες, του Δημάρχου, έτσι που να ικανοποιηθούν οι πάνω ενορίες

της Κυθρέας Συρκανιά και Χαρδακιώτισσα, μια και στις κάτω ενορίες ιδρύθηκε η χάραξη και κατασκευή του δρόμου Λευκωσίας - Κερύνειας μέσον Κυθρέας.

Και ήταν πραγματικός άθλος γιατί οι Καραβιώτες τον ήθελαν μέσον Γομαρίστρας και οι Δικωμίτες από το χωριό τους. Στην επιτυχία να περάσει ο δρόμος από την Κυθρέα βοήθησε ασφαλώς και η φυσική κατάσταση της οροσειράς στο Σταυρί, από όπου και τελικά πέρασε.

Έτσι ήταν θέμα λίγων μόνο λεπτών να βρεθεί ένας από την Κυθρέα στα βόρεια δαντελωτά του νησιού μας ακρογιαλιά, να χαρεί τη δροσιά της μυρωμένης θάλασσας και να γευτεί το λαχταριστό

της ψάρι, να επισκεφτεί την Κερύνεια και τα ολόδροσα γύρω χωριά που τόσα κοινά με την Κυθρέα έχουν.

Γη πολύκαρπη, ευλογημένη γη της Κυθρέας, χώμα αγιασμένο από το τίμιο των παιδιών σου αίμα και ζυμωμένο με του μόχθου τον ιδρώτα, όπου στήσαμε τη δικήμας ζηλευτή ο καθένας φωλιά, που αλλοίμονο όμως τη σάρωσε ο παγωμένος του Αττίλα βοριάς, στη θύμισή μας πάντα μένεις, ζωντανή ζεις μέσα μας κι αν ακόμα και τα μάτια μας κλείσουμε, ανάπαυση δε θα βρούμε παρά μόνο σα γυρίσουμε κοντά σου και αναπαυθούμε στο μυρωμένο κι άγιο χώμα. Ο Θεός να δώσει σύντομα να δούμε του γυρισμού το δρόμο.

Ταμειακή Κατάσταση Σωματείου «Ελεύθερη Κυθρέα»

Εισπράξεις							
Συνδρομές & Πωλήσεις περ.	Διαφημίσει περιοδικών περιοδικού	Εισφορές και επιχορηγήσει	Τόκοι	ΟΛΙΚΟΝ			
1992	£615.-	£ 148.-	£ 650.-	£53.70	£ 1.466,70		
1993	228.-	£148.-	£ 855.-	£57.00	1.288.00		
1994	163.20	£ 148.-	£ 687.-	£56.00	1.054.20		
1995	223.50	£ 174.-	£ 572.-	£59.60	1.029.10		
Έξοδα - Πληρωμές							
Έκδοση περιοδ.	Ταχυδρ. περιοδ.	Έξοδα εκδηλώσ.	Διάφορα έξοδα	Άδεια Οικοδ.	Έξοδα μηνμ.σει	ΟΛΙΚΟΝ	
1992	£ 850.00	£ 75.25	£ 64.50	£ 47.00	£ 148.00	-	£ 1184.75
1993	£ 900.00	£72.00	£170.00	£62.50	-	£ 47.00	£ 1251.50
1994	£900.00	£63.80	£10.00	£28.60	-	£63.00	£ 1065.40
1995	£ 1030.00	£58.60	-	£5.00	-	£62.00	£ 1155.60
Ανδρέας Κολιός 30/10/1996							